

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KÜMNENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

TALLINN

12. september 2003.a.

Kohal viibisid: **Uno Lõhmus**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Malle Seppik, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Ago Kutsar, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Jaano Odar, Riigikohtu kohtunik
Hurma Kiviloo, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Jüri Pihl, Riigi peaprokurör
Igor Amann, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik

Margus Sarapuu, Justiitsministeeriumi asekancler, sõnaõigusega
Ingrid Tiislär, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse juhataja
Timo Ligi, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse nõunik
Peeter Peda, Justiitsministeeriumi üldosakonna finants- ja varahaldustalituse juhataja
Tiina Kriisa, Justiitsministeeriumi üldosakonna finants- ja varahaldustalituse finantsanalüütik
Marko Lehes, Justiitsministeeriumi üldosakonna infosüsteemide talituse juhataja
Kairi Tuulik, Justiitsministeeriumi kancleri abi

Juhatas **Uno Lõhmus**, Riigikohtu esimees
Protokollis **Ingrid Tiislär**, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse juhataja

Koosolek algas: **12.00**
Koosolek lõppes: **14.00**

Päevakord

1. Kohtute eelarve
2. Infotehnoloogia arendamine kohtutes
3. Eelarveprioriteetide arutamine

1. Kohtute eelarve

Lõhmus: Seekord räägime kohtute eelarve kujunemisest ja sellest, kuidas Justiitsministeerium kavatab tulevikus kohtute olukorda parandada. Selleks on kutsutud nõukotta uusi inimesi.

Peda ettekanne 12.05-12.25. Ettekande materjal protokollis lisa 1.

Lõhmus: Tabelist nähtuvalt oli reservis aasta alguses ca 28 miljonit krooni personalikulu real. Kuhu on tänaseks kulunud 20 miljonit?

Kriisa: Kohtunike palkade korrigeerimiseks kulus 17,8 miljonit, kuna aasta alguses maksime kohtunike eelmise aasta palka, mis oli oluliselt väiksem. Täitmata kohti on täidetud, mõned koondamised on toimunud, näiteks seoses haldusdirektoritega. Ametisse on nimetatud kohtunikukandidaadid. Planeeritud on reservist rahvakohtunike tasu, täidetavad kohad.

Lõhmus: Kuidas on kavas kasutada 5 miljonit, mis järgmisel aastal personalikulude eelarvesse lisandub?

Sarapuu: Sel aastal tõusid kriminaalhooldajate ja haldusdirektorite palgad. Meie seisukoht on, et järgmisel aastal peaksid tõusma õigusemõistmisega seotud ametnike palgad, peamiselt konsultantidel, aga ka kohtuistungisekretäridel ja kohtusekretäridel. Konkreetsetest numbriest saab rääkida siis, kui me teame järgmise aasta koosseisu suurust. Kohtud saavad meie ettepaneku koosseisu kohta, neil on võimalus esitada vastuväiteid ja läbirääkimistel lepime koosseisu kokku. Kui teeksime uusi kohtunike kohti juurde, läheks selle kulu 5 miljoni arvelt. Gruppide valikul oleme lähtunud haldusdirektorite arvamustest ja eelarvetaotlustest.

Odar: Millised on kohtute peamised soovid eelarvetaotlustes?

Sarapuu: Taotlused on väga erinevad. Mõned küsivad vähem, kui me oleksime valmis neile pakkuma. Ei julgeta korraga palju küsida, pigem 500 krooni kaupa. Tallinnas on olukord keeruline, konkurentsivõimelised inimesed ei ole nõus nii väikese palgaga töötama ja vahetavad töökohta.

Kutsar: Kuidas kujuneb personalikulu eelarve osas, mis ei puuduta kohtunikke? Kui kohtu koosseisus on kümme kohta, kas ma siis saan ka kümnele palga?

Peda: Kui koht on pikka aega täitmata, siis võtame koha koosseisust ära, kuna selge on, et töö jõuab ära teha väiksem arv inimesi.

Sarapuu: Probleem tuleneb tegelikult sellest, et meil on madalad palgad. Meie eesmärk ei saa olla see, et kõik inimesed käivad nädalavahetustel tööl ja teevad mitme inimese tööd. Mis puudutab aga seda, kas olemasolevatele kohtadele antakse rahaline kate, siis jah, kui lepime läbirääkimiste tulemusel kokku, et kohtus on kaks konsultandi kohta, siis anname selleks ka raha. Näiteks võib tuua Narva Linnakohtu, kus hetkel on just selline olukord, et andsime raha rohkematele konsultantide kohtadele kui nad täita on suutnud.

Lõhmus: Kui kokku lepitakse koosseisu suuruses ja aasta keskel on ikkagi koht täitmata, kas siis ei võeta raha ära?

Kriisa: Ei, kohtuametnike puhul ei võeta.

Lõhmus: Kuidas te arvestate näiteks optimaalset konsultantide arvu kohtus?

Tiislär: Varasematel aastatel on erinevate kohtute personali arvu kujunemine olnud küllaltki kaootiline. Tahame selle sel aastal läbirääkimiste käigus ühtlustada. Konsultantide arvu arvestame niimoodi, et võtame optimaalse kohtunikekoormuse ja seal, kus on koormus üle optimaalse, arvestame iga puuduleva kohtuniku eest kaks konsultanti.

Sarapuu: Lisaks on probleem, et erinevates kohtutes on sama ametinimetusega teenistujatel erinevad ülesanded. Sellepärast on keeruline standardiseerida.

Kui me oleme järgmise aasta koosseisud paika saanud ja me võime kindlad olla, et 5 miljonit lisaraha järgmisel aastal tuleb, siis saame ametnike palka tõsta juba käesoleva aasta novembris või detsembris.

Lõhmus: Kui reserv on 15%, siis kohtutel sisuliselt ei ole oma eelarvet. Peaksime arutama, milline on normaalne reservi protsent.

Odar: Kas on mõeldud välja arvutada, kui palju maksab ühe kriminaalasja ja ühe tsiviilasja lahendamine?

Tiislär: Tsiviil- ja kriminaalasju eraldi vaadelda ei saa, sest neid lahendatakse samades kohtutes ja arvestuse aluseks võetakse kohtu eelarve ja jagatakse see lahendatud asjade arvuga. 2001. aastal alustasime asja maksumuse arvestamisega. Tulemusi ma täpselt ei mäleta, aga Pärnu Halduskohtu lahendid on kõige kallimad, ca 12000 krooni, Narva Linnakohtu omad alla 1000.

Peda: Loomisel on infosüsteem, mis võimaldaks vastavaid arvestusi teha.

Odar: See oleks ka üks indikaator, mida saaks arvesse võtta. Kui asja lahendamine väga kulukas on, siis on midagi valesti – kas personali üle vms.

2. Infotehnoloogia arendamine kohtutes

Lehese ettekanne 12.50-01.10. Ettekande materjal protokollis lisa 2.

Odar: Kuivõrd see visioon, mille te esitasite, on kaetud eelarvebroneeringutega?

Lehes: Need on hinnangulised maksumused ja ajad. Projektitaotlusi on palju, tavaliselt suudame rahuldada 50%.

Lõhmus: Kuidas järgmise aasta eelarve välja näeb?

Lehes: Järgmise aasta kogu valitsemisala eelarve on 35-40 miljonit krooni. Ca 65% sellest on kohtute osa. Praegu on prioriteet töökindlus, arendusprojektid ilmselt kannatavad. Sel aastal toimub veel 800 arvuti hange. Arendusprojektide prioriteetsuse osas otsustab ministeeriumi juhtkond IT-nõukogu näol.

Sarapuu: IT-projektid kohtute valdkonnas haakuvad eelarvega selles osas, et IT-lahendused hoiavad raha kokku. Iga IT-projekt peaks ennast ära tasuma.

Kiviloo: Väitsite, et digitaallalkiri hoiab kokku 20% kantseleikulusi, aga probleem on, et kohus peab saadetud materjalid välja printima ja paljundama vastavalt menetlusosaliste arvule. Kõigil ei ole võima-

lust arvutit kasutada, tuleb ka pabereid saata. Seda tuleb kulude arvestamisel arvesse võtta ja samas tagada ka, et seadused ajaga kaasas käiksid.

Lehes: 20% näide tuleb Soome kogemusest, aga nad muidugi juurutasid digitaalalkirja juba ammu.

Odar: Meil toimib digitaalalkirjastatud dokumentide saatmine advokaadibüroodega, aga tädi Maalile tuleb ikka paberil saata. Uues menetlusseadustiku kohaselt tuleb iga digitaalalkirjastatud ja kohtu poolt printitud lehe eest maksta riigilõivu, mis kaudselt tuleb kohtu eelarvesse.

3. Eelarveprioriteetide arutamine

Lõhmus: Peame samuti tagasi tulema eelarve kujundamise põhimõtete juurde. Justiitsministeerium peab selleks meile esitama eelnõu.

Amann: Nagu eelpool mainitud, on eelarve kujundamise aluseks koalitsioonilepe ja poliitilised kokkulepped.

Lõhmus: Meie põhimõtted on eraldiseisvad, mis käsitlevad niisuguseid küsimusi, kuidas toimuvad läbirääkimised, millised on eelarve koostamise alused.

Kiviloo: See on see dokument, mida me ühe korra arutasime ja mida me heaks ei kiitnud. Aga praegu peaksime prioriteetidid kujundama.

Lõhmus: Need on erinevad asjad. Täna me arutame prioriteete, aga eelarve kujundamise põhimõtteid sisaldava dokumendi peame me seaduse järgi vastu võtma.

Sarapuu: Täna ei ole me eelarve kujundamise põhimõtete projekti ette valmistanud, kuna täna pidime rääkima prioriteetidest ja teist teemat päevakorda ei tahtnud panna. Järgmisel korral arutaksime põhimõtteid.

Lõhmus: Kas nõukoja liikmetel on mõtteid, milliste prioriteetide osas me võiksime rahulolu või rahulolematust avaldada?

Kiviloo: Äärmiselt mõistlik prioriteet on infotehnoloogia töökindlus.

Lõhmus: Aga mis puudutab kohtute eelarvet?

Kiviloo: Mina olen seisukohal, et peame vaatama kõike, mis on mõeldud kohtute hüvanguks. Ja mitte ainult kritiseerida ei tule, vaid ka toetada seda, mis on hästi kavandatud.

Amann: Mul on hea meel, et ministeerium kavandab teenindava personali palgatõusu, sest teenindavast personalist sõltub protsessi kvaliteet. 5 miljonit ei ole muidugi piisav.

Kutsar: Õigusemõistmise toimimiseks ei piisa ainult kohtunikest, on vaja ka teenindavat personali.

Odar: Selles osas ei ole meil vaidlust, et personal on prioriteet. Näiteks võib tuua selle, et seadus hakkab nõudma, et kohtuistungid oleks vormistatud masinakirjas. Täna kirjutavad paljud istungisekretärid käsitsi loetamatus käekirjas. Istungisekretäride kvaliteeti on vaja parandada ja neile ka rohkem palka maksta.

Seppik: Tuleks meelde tuletada ka koefitsienti – sama suur palk mõjub erinevates kohtutes erinevalt.

Pihl: Võib-olla teeme ettepaneku, kus võiks diferentseerida ja kui palju?

Amann: Diferentseerimisel võiks ka töökoormust arvestada.

Lõhmus: Koefitsientide osas ei saa valitsusele ettepanekut teha.

Seppik: Ei, selle ettepaneku teeme Justiitsministeeriumile.

Lõhmus: Koostame valitsusele nõukoja poolt kirja, milles avaldame oma seisukohad kohtute eelarve osas. Kirja toeks annab Justiitsministeerium vajalikud arvud.

Sarapuu: Selge prioriteet on kohtuametnike palgad. Kas ka diferentseerimine? Kui me rääkisime haldusdirektorite ja kohtute esimeestega, siis Tallinn ja Ida-Viru olid poolt, aga teised mitte. Kui nõukoda pooldab diferentseerimist, siis on meil kindlus edasi tegutsemiseks.

Seppik: Diferentseerimine on vajalik sellepärast, et Tallinnas olukord väga erinev teistest kohtutest. Esiteks olukord tööjõuturul. Tallinnas on töökohtade valik laiem. Sellega kaasneb suur tööjõu voolavus. Teiseks tuleb arvesse võtta töökoormust.

Lõhmus: Tööjõu voolavuse andmed on vaja kirjale lisada.

Sarapuu: Kas demograafiline situatsioon võiks Ida-Virus olla argument?

Lõhmus: Võiks küll.

Kutsar: Lisaks tuleb ametikohad standardiseerida. Kohtuotsuseid ette valmistav konsultant ja KoLa täitmisege tegelev konsultant ei tohiks sama palju palka saada.

Lõhmus: Kas praeguses eelarveprojektis ei ole täiendavaid kohtunike ametikohti? Ja kas me näeme vajadust täiendavate kohtade järele? Näiteks Narva Linnakohtule jätsime täiendavad kohad andmata, aga kui seal kõik kohad täidetud saavad, peame selle küsimuse juurde tagasi tulema.

Seppik: Pidime veel arutama töökoormust.

Lõhmus: Me ei saa ju iga poole aasta tagant kohtunike kohti ümber tõsta.

Odar: Halduskohtutega on siiski terav probleem – Pärnu ja Tallinna Halduskohtud on väga erineva töökoormusega.

Seppik: Enne täiendavate kohtade juurdeküsimist peaksime olemasolevad ressursid läbi vaatama. Kui palju üldse Eestis kohtunikke vaja on? Kui toodi meile võrdluseks andmed teiste riikidega ja selgus, et Eestis on rohkem kohtunikke 100000 inimese kohta kui teistes riikides, siis peaksime selle peale mõtlema. Tuleks veel analüüsida kohtunike töökoormust ja panna paika standardid – kui pikk peaks olema menetluseks kuluv aeg jne. Võib-olla võiks ka haldusasju lahendada kauem kui kaks kuud.

Lõhmus: Ma olen veendunud, et lähima aasta jooksul meil vajalikku analüüsi ei valmi. Tuleks hakata kohtuniku tööd kaardistama, nagu seda tehti Saksamaal. Kogemus näitab, et ka Narvas minnakse kell 3 koju.

Tiislär: Kuidas see kaardistamine täpselt toimub?

Lõhmus: Iga kohtunik paneb täpselt kirja, mida ta päeva jooksul teeb. Ega see lihtne ei ole. Ja ainult ühe kohtu kaardistamisest ei piisaks.

Tiislär: Kes annab kaardistamiseks korralduse? Justiitsminister ei saa seda teha.

Lõhmus: Saksamaal on teistsugune süsteem, seal on Justiitsministeerium pädevuse delegeerinud Liidumaa Ülemkohtule. Eesti puhul on tõesti keeruline küsimus.

Kutsar: Mul on olnud plaan, et panen iga kohtuniku juurde ühe tudengi istuma, et kohtunik ise ei peaks kaardistama. Aga senini on see ainult plaan, teostanud veel ei ole.

Sarapuu: Kui on soov seda plaani teostada, siis me leiame ka ressursse toetamiseks.

Pihl: Kui Kriminaalmenetlusregister saab valmis, siis on võimalik kriminaalmenetluses kohtuniku tegevust jälgida – mitu tunnistajat, mitu lehekülge materjale jne.

Lõhmus: Kas me siis taotleme uusi kohtunike kohti?

Kiviloo: Me ei ole valmis neid taotlema. Kõigepealt tuleks pilt selgeks teha.

Lõhmus: Sel juhul piirdume kohtuametnike palkadega.

Kiviloo: Kas me ei peaks arvamust avaldama ka infotehnoloogia ja investeringute osas?

Lõhmus: Selles osas me ei tea, kui palju selles eelarves raha on. Ka ministeeriumi ametnikud ei tea seda, kuna eelarve on kogu valitsemisala peale.

Kiviloo: Aga me saame prioriteetid paika panna. Näiteks kas valitud investeerimisobjektid on sobivad või kas oleks veel vaja midagi kiiremas korras renoveerida. Kas see ei ole meie roll?

Lõhmus: Parlament neid prioriteete ei arvesta.

Sarapuu: Investeeringud kajastuvad üürihinnas.

Kiviloo: Parlament muidugi ei arvesta. Aga me võiksime anda hinnangu valitud objektidele.

Lõhmus: RKAS ei ole üldse riigieelarves.

Pihl: Ma toetan pr Kiviloo lähenemist, kuna eelarvet tuleb vaadata kompleksena. Näiteks on ministeeriumil võimalik otsustada, et prokuratuuri arvelt võetakse 10 miljonit kohtute eelarvesse. Või näiteks öelda, et investeeringud jätame ära ja selle raha eest tõstame palka.

Lõhmus: Meie kirja sisu ei ole ümberjagamise.

Pihl: Me võime öelda, et meil on vaja niisugust summat ja see ei tohi tulla teiste asjade arvelt.

Sarapuu: Kui me maikuus oleksime seda arutanud ja teinud ettepaneku vähendada üürisummat ja tõsta palku, siis ilmselt oleksime ikka saanud 5 miljonit ja üürieelarve oleks selle võrra vähenenud. Nüüd aga suurenesid mõlemad – nii personalikulu kui majanduskulu eelarve.

Lõhmus: Justiitsministeerium valmistab ette kirja ja saadab selle nõukoja esimehele. Nõukoja esimees kooskõlastab nõukoja liikmetega.

Millal arutame eelarve kujundamise põhimõtteid?

Sarapuu: Pakun aega oktoobri lõpus, kuna vahepeal toimuvad eelarveläbirääkimised ja nendeks on vaja ette valmistada.

Otsus: Nõukoda saadab valitsusele kirja milles väljendab seisukohta, et kohtuametnike palgatõusuks planeeritud 5 miljonit krooni ei ole piisav.

Järgmine istung toimub **07. novembril 2003.a kell 11.00.**

Uno Lõhmus

Ingrid Tiislär